

WORLD
HERITAGE

St. Michaelis Hildesheim

Welkom in de Michaeliskerk

De evangelisch-lutherse gemeente St. Michaelis – heet u van harte welkom in onze bijzondere kerk. Het verheugt ons dat u de St. Michaeliskerk bezoekt en we hopen dat u hier vindt wat u zoekt – en misschien zelfs meer dan dat. Neemt u de tijd om rustig rond te kijken, geniet u van de bijzondere atmosfeer en staat u open voor ervaringen die het alledaagse overstijgen.

In de St. Michaelis zijn de gebeden van de monniken en alle andere gelovigen van de afgelopen 1000 jaar nog altijd voelbaar. Binnen deze muren was en is plaats voor dankbaarheid, verdriet, gebeden en hoop voor uzelf en uw naasten. Wij verzoeken u hiermee rekening te houden en de stilte van de kerk voor zichzelf te laten spreken. Namens de gemeente wensen de kerkenraad en het pastoraat van de St. Michaelis Hildesheim u een aangenaam verblijf.

Geschiedenis

In 996 stichtte Bernward, bisschop van Hildesheim van 993 tot 1022, een benedictijnenklooster op de Michaelisheuvel. Ter gelegenheid van zijn wijding tot bisschop schonk keizer Otto III, een voormalige leerling van Bernward, hem een splinter van het Heilige Kruis. De fundamenten voor de Michaeliskerk werden in 1010 gelegd en in 1022 werd de kerk gewijd door Bernward 'ter ere van onze heer en verlosser Jezus Christus en de vrouw uit wie hij geboren is, de heilige maagd Maria, en ter ere van het heilzame hout van het eerbiedwaardige kruis dat leven schenkt, onder de bijzondere bescherming van de heilige aartsengel Michael en de hele hemelse heerschaar'. Middelpunt werd het – inmiddels verloren gegane – kruisaltaar met het zogenaamde Bernwardkruis, met daarin de relikwie van het Heilige Kruis (te bezichtigen in het Dommuseum). Bernward werd na zijn dood in 1022 bijgezet in de crypte. Al voor zijn heiligverklaring in 1192 werden in de 12e eeuw omvangrijke inspanningen gepleegd om de kerk te verfraaien: koorhekken met engelfiguren, ornamenten van gips, nieuwe kapitelen op de zuilen en een beschilderd houten plafond.

In 1542 werd de St. Michaelis een protestantse kerk. Het benedictijnenklooster bleef echter voortbestaan; sindsdien zingen de monniken de getijden in de crypte, die tot op heden katholiek is gebleven. De St. Michaelis is

daarmee een van de 64 zogenaamde simultaankerken in Duitsland.

Het klooster werd in 1803 ontbonden en van de kerk onteigend. Ook de kerk werd in 1809 gesloten; ze diende daarna als hooischuur en vervolgens als kegelbaan en lobby voor de patiënten van het 'Herstellings- en Verplegingsoord' dat in 1827 in de kloostergebouwen werd ondergebracht. In 1844 keerde de kerk terug in het bezit van de evangelische gemeente. De kerk verkeerde echter in een verwaarloosde toestand en was onderhevig aan verval. Door uitgebreide renovatiewerken tussen 1855 en 1857, alsmede tussen 1907 en 1910, wist men de St. Michaelis van de sloop te redden.

In 1943 werd het klooster in gebruik genomen als opleidingscentrum van de SS; hiertoe werden de 470 aanwezige patiënten naar concentratiekampen gedeporteerd en daar vermoord. De kerk brandde volledig uit tijdens het verwoestende bombardement op Hildesheim op 22 maart 1945. Het houten plafond en de koorhekken waren al enkele jaren eerder in veiligheid gebracht en bleven aldus behouden. Bij de wederopbouw van de kerk, die meteen na het einde van de oorlog begon en in 1960 werd voltooid, werd de oorspronkelijke bouwstijl van Bernward gereconstrueerd.

Architectuur

De St. Michaelis is een basiliek in de vorm van een Grieks patriarchaal kruis, met twee dwarsschepen en koren in het westen en oosten. De beide kruisingen van het schip met de dwarsschepen worden gesierd door imposante torens. In de dwarsschepen bevinden zich vier torens met wenteltrap. Het westkoor met de crypte is duidelijker geaccentueerd dan het koor in het oosten.

Binnenkant

Het grondplan van de Michaeliskerk bestaat uit drie maal drie vierkanten (drie voor het schip en nogmaals twee maal drie voor de beide dwarsschepen). Het getal drie staat voor de heilige drie-eenheid (Trinitas). In de Middeleeuwen stond het getal negen ook voor het aantal engelen. Op de matronea (balkons) die elk zijschip afsluiten, stonden vroeger in totaal acht engelaltaren. Een negende altaar – voor de aartsengel Michael – stond op de kooromgang in het westen. De twaalf zuilen in het

schip staan voor de twaalf apostelen als het fundament van het Christendom. Dit zijn slechts enkele staaltjes getallensymboliek, waarvan u in deze kerk nog veel meer voorbeelden kunt aantreffen.

De crypte

In de crypte aan de westzijde, met drie schepen en een laag tongewelf, bevindt zich het graf van Bernward. De sober vormgegeven sarcofaag wordt afgesloten door een deksel dat rijkelijk is versierd met negen engelen temidden van de vlammen. Daarboven bevindt zich een grafsteen met daarop een kruis en religieuze symbolen, dat tegenwoordig als altaar wordt gebruikt.

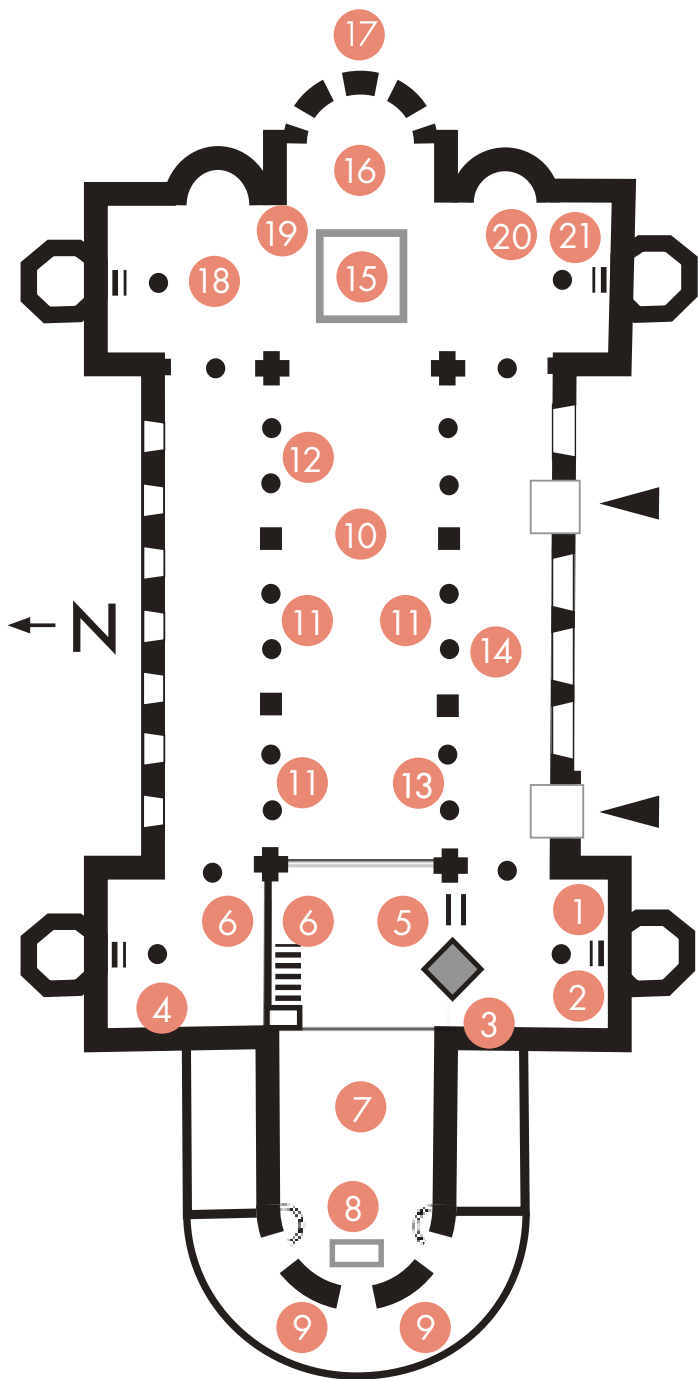
Tijdens de Reformatie zijn de verbindingen tussen de protestantse kerk en de katholieke crypte met muren afgesloten. Pas in 1978 is de zuidelijke verbinding weer geopend; de noordelijke verbinding volgde in 2006, zodat de kerk en crypte nu weer als één geheel zijn te bewonderen.

Het houten plafond

Het meest betekenisvolle kunstwerk van de Michaeliskerk is het beschilderde plafond, dat stamt uit de eerste helft van de dertiende eeuw. De schildering omvat de Jesseboom, genoemd naar Jesse (beter bekend als Isai), de vader van Koning David. In het midden ziet u achtereenvolgens – van het westen naar het oosten – Adam en Eva in het Paradijs; Jesse; de koningen David, Salomo, Hizkia en Josia; Maria en Christus op een troon. In de rechthoekige velden staan de profeten afgebeeld en in de ronde velden de voorvaders van Jezus. Rondom het paradijs ziet u symbolisch vormgegeven paradijsrivieren. De aartsengelen bevinden zich rondom het beeld van Christus. In de hoekvelden vindt u de evangelisten en hun symbolen.

De kloostergang

De overgebleven vleugel van de kloostergang uit de dertiende eeuw kunt u van de buitenkant bezichtigen. De toegang vindt u ten oosten van de kerk, aan de andere kant van de binnentuin.

Inventaris

1. De eerste bouwsteen uit 1010, gevonden tijdens graafwerkzaamheden
2. Gedenkplaat voor B. R. Armour (USA), Joodse sponsor van de wederopbouw
3. Toegang tot de crypte met het graf van Bernward (1022)
4. Grafscript van de familie Von Bothmer (1625)
5. Orgel (Gerald Woehl, 1999)
6. Koorhek met engelfiguren (ca. 1200)
7. Grafsteen van Bernhard (14e eeuw)
8. Laat-gotisch Maria-altaar (ca. 1520)
9. Glas-in-lood met engelen (Charles Crodel, 1965)
10. Beschilderd houten plafond (eerste helft 13e eeuw)
11. Laat-romaans kapiteel (ca. 1200)
12. Twee kapitelen uit de tijd van Bernward (begin 11e eeuw)
13. Kapiteel uit de wederopbouw (midden 20e eeuw)
14. Zaligprijzingen (gips, ca. 1200)
15. Altaar, kansel en lezenaar (ijzer, Thomas Duttenhoefer, 2008)
16. Crucifix (ijzer, Duttenhoefer, 2008)
17. Glas-in-beton (Gerhard Haussmann, 1966-1971)
18. Doopvont (brons, Dietrich Mente, 1618)
19. Standaard voor de paaskaars (Heinz Heiber, 1978)
20. Buste van Bernward (12e eeuw, oorspronkelijk buiten bij het westkoor)
21. Zandstenen plaat (ca. 1200, oorspronkelijk buiten bij het westkoor)

Uitgever: ©kerkenraad van de evangelisch-lutherse gemeente St. Michaelis Hildesheim

Laatste herziening: 09/2014 (JK)

Vertaling: EH (1/2012)

Web Edition: 2024